

ŘÁD SVATÉHO HUBERTA

SE SÍDLEM NA KUKSU

S HUBERTEM DO ŠKOLY A MOŽNÁ JEŠTĚ DÁL

S MYSLIVCEM ZA POZNÁVÁNÍM PŘÍRODY

AUTOR: JITKA A JOSEF VAŇKOVÍ

WWW.RADSVATEHOHUBERTA.CZ

Název programu:

Autor:

Záměr programu:

Forma programu:

Cílová skupina:

Časová náročnost:

Místo pilotáže:

Nároky na prostory:

S myslivcem za poznáváním přírody

Jitka a Josef Vaňkovi

Přiblížit dětem naši přírodu a myslivost, naučit děti, jak se mají v přírodě chovat, vzbudit u dětí zájem o vycházky do přírody a umět se dívat kolem sebe

Vzdělávací program, který využívá besedy, stanovišť s úkoly a autorského čtení

Předškolní děti nebo 1. stupeň ZŠ

MŠ 1 hodina, ZŠ 2 hodiny

ZŠ Libčany

Vnitřní prostory školy, školky (učebna, třída, aula, tělocvična apod.)

**Materiály a
pomůcky:**

Myslivecké potřeby (vábničky, dalekohled apod.), obrázky zvířer, ukázky paroží, model jelena, laně a koloucha, kapitola Parůžek z knihy Jitky Vaňkové Příbylové Vyprávění od starého dubu (viz příloha)

Pomůcky potřebné na jednotlivých stanovištích jsou napsané přímo v programu.

Přílohy:

Před programem:

č. 1 Parůžek - příběh z knihy Vyprávění od starého dubu

Domluvení programu s příslušnou školou, příprava pomůcek na stanoviště.

PROGRAM

PŘIVÍTÁNÍ S DĚTMI, PŘEDSTAVENÍ

LEKTOR

Lektor je v mysliveckém oblečení, má s sebou myslivecké potřeby (dalekohled, vábničky apod.) Představí se.

Dále pokládá dětem následující otázky a reaguje na jejich odpovědi, případně vysvětluje, co je třeba.

Příklady otázek:

Chodíte s rodiči do lesa?

(Děti obvykle odpovídají že, chodí do lesa, sbírají houby, plody, krmí zvířátka v lese...)

Koho si představíte, když se řekne myslivec?

(Děti obvykle odpovídají chodí do lesa, krmí zvířátka v lese, střílí, chodí s flintou....)

Následně lektor vysvětlí dětem pojem myslivec a myslivost - historie, tradice, nehmotné kulturní dědictví ČR, poslání.

Je někdo u vás v rodině myslivec (tatínek, dědeček, maminka)?

(Děti obvykle odpovídají, že někoho mají nebo znají ve svém okolí.)

Který měsíc je vyhlášen měsícem myslivosti a proč?

(Děti jmenují měsíce roku a poté spolu s lektorem upřesní správnou odpověď a lektori vysvětlí proč tomu tak je.)

Představte si, že v lese najdete srnče nebo malého zajíčka. Co uděláte?

Lektor vysvětlí chránění všech mláďat a zejména srnčích mláďat při senosečích s vazbou na program Zachraňte srnčata!

METODICKÉ POZNÁMKY

Cílem této části není zkoušet děti z toho, co vědí, ale navázat s dětmi kontakt, zajímat se o jejich zkušenosti, zjistit jejich vstupní představy o tématu. Proto se v této části vyplatí reagovat na odpovědi dětí dalšími otázkami, vést tuto část jako rozhovor nad tématem. Cílem není v této části vše podrobně vysvětlit, ale získat především důvěru dětí a jejich chuť se o tématu myslivosti v programu dále více dozvědět.

Vzhledem k tomu, že pro děti jsou některé pojmy nové a obtížně představitelné je užitečné slovní komentář doprovázet obrázky, v lepším případě konkrétními ukázkami např. předmětů.

K lepšímu zapamatování a porozumění dochází díky tomu, že děti mohou téma objevovat více smysly a zpřesňují tak svoje vstupní představy o tématu.

Může zvěř v lese i onemocnět? Věděli byste o nějaké takové nemoci?

Lektor uvede jako příklad vzteklinu, která je přenosná i na člověka, vysvětlí, jak se u zvěře projevuje a uvede, jak myslivci zvěř léčí. Zároveň zmíní, jak myslivci předcházejí vzniku nemocí u zvěře.

Co dělají myslivci v zimě?

Lektor vysvětlí, jak se přikrmuje zvěř - druhy krmiv a krmná zařízení.

Viděl už někdo z vás nějaká krmná zařízení v lese? Víte co to je? Viděli jste to již někdy někde? Na co se používá?

POJĎTE S NÁMI NA CHVÍLI DO PŘÍRODY

Lektor má v ruce obrázky naší zvěře, nechá děti hádat, o jakou zvěř se jedná a stručně popíše způsob jejího života. Děti hádají, ptají se, doplňují, co ony o dané zvěři vědí.

Lektor ukáže obrázky krmných zařízení a vysvětlí, na co se používají.

Tato část může trvat 15 i 20 minut. Pro děti může být obtížné udržet pozornost. Vyplatí se tedy po jednotlivých tematických celcích shrnovat, co v diskuzi zaznělo. V tomto programu lektorka pracovala se shrnováním podtémat diskuze např. takto: „Teď jsme si vysvětlili, kdo je to myslivec a co je to les, říkali jste že...A nyní se podíváme na další téma...“.

Lektor ukáže obrázky krmných zařízení a vysvětlí, na co se používají.

Nové informace lektor zasazuje do vědomostí, které již děti o dané zvěři mají.

STANOVIŠTĚ K TÉMATŮM MYSLIVEC, MYSLIVOST A ŽIVOT V LESE

Lektoři si děti rozdělí do dvou skupin.

Po rozdělení představí všechna stanoviště. V těchto skupinách pak spolu procházejí jednotlivé úkoly.

Pořadí stanovišť si určuje skupina sama.

1) Čím se zvířátka v lese živí

Děti si sednou na deku. Dostanou za úkol přiřadit krmivo v košíku ke zvířátku, které se jím živí.

Potřebné materiály a pomůcky: zelená deka (látka) 1,5 x 2 m, plyšová zvířátka nebo obrázky zvěře, košík s krmivy (seno, tráva, zelenina, ovoce, obilí, kaštiny, žaludy atd. včetně takového krmiva, které je pro zvěř nepoživatelné)

Při větším množství dětí jsou stanoviště koncipována tak, aby mohly děti pracovat samostatně a nepotřebovaly přítomnost lektora. Tomu může pomoci, že na stanovištích mohou být písemné instrukce a po splnění úkolu dostanou děti nástroj, jak si správnost samostatně vyhodnotit např. kontrolní list nebo z druhé strany stop a příslušných obrázků jsou shodné značky.

V košíku bylo i krmivo, které se zvířátkům nesmí dávat.

Problémová situace přináší spontánně dětské otázky. Zde byl například mák, u kterého děti váhaly, zda ho mají dát ptáčkům. Když zjistily, že mák se ptáčkům samostatně nedává a do směsi se ho přidává pouze trochu, chtěly hned vědět proč.

2) Poznáváme stopy zvířat

Na zemi jsou rozmístěné sádrové stopy zvěře a obrázky zvěře. Děti přiřazují správnou stopu k obrázku.

Potřebné materiály a pomůcky: sádrové odlitky stop zvěře, obrázky zvěře.

Tento typ úkolu je vhodnější pro žáky od 3. třídy.

Podpořit motivaci dětí k plnění takového úkolu je možné například tímto zadáním: „Představte si, že jste se jako myslivec ocitli v situaci, kdy potřebujete zjistit, jaká zvěř chodí ke krmelci. Tyto stopy jsme našli u krmelce. Zjistěte, kdo u něj byl.“

3) Určování druhů dřevin

Úkolem dětí je správně přiřadit větvičku ke špalíku a určit o jaký druh dřeviny se jedná.

Potřebné materiály a pomůcky: špalíky různých druhů dřevin s kůrou a k nim příslušné větvičky s listím nebo jehličím.

Povšimněte si (viz fotografie se seznamem dřevin), jak si lektor přípravu tohoto poměrně komplikovaného stanoviště zjednodušil pomocí čísel a písmen.

4) Paroží a kůže

a) Lektor vyzve děti, aby si vystavené paroží prohlížely, ohmatávaly a případně, kdyby je napadaly otázky, aby se ptaly.

Lektor položí otázku, jaký je rozdíl mezi rohem a parohem a poté rozdíl názorně ukáže a vysvětlí. Poté společně určují, kterému druhu zvěře předložené ukázky patří.

Pomocí obrázku lektor vysvětlí dětem vývoj paroží u srnčí a jelení zvěře.

b) Děti mají možnost si kůže rukou osahat i bosou nohou ozkoušet, aby zjistily jaký je mezi nimi na dotek rozdíl. Dále poznávají, jakému druhu zvěře kůže patří.

Potřebné materiály a pomůcky: deka, jelení shoz, dančí shoz, srnčí shoz, shoz jelena siky, mufloní toulec, deky srnce, daňka, muflona, škára prasete divokého a kůže lišky a jezevce.

Může být užitečné dopřát dětem kontakt s reálnými předměty. Nepokládat následující otázky příliš brzy, nechat dětem zažít emoce spojené s prozkoumáváním pro ně neobvyklých předmětů.

Po zaznění otázky na rozdíl mezi rohem a parohem, nechal lektor děti s danými předměty v ruce nad rozdíly nahlas přemýšlet. Bylo to účinnější, než kdyby rozdíly rovnou sám ukázal a vysvětlil.

Pro předškolní děti, popř. pro děti z první a druhé třídy, je možné zařadit aktivitu: Srovnejte kůže od nejhebcí po nejhrubější.

5) Hřbitov odpadků

Informační stanoviště – zde děti mají příležitost zjistit, jak dlouho se jednotlivé odpadky v přírodě rozkládají.

Potřebné materiály a pomůcky: obrázky různých druhů odpadků, které do přírody nepatří, na každém je uvedena doba rozkladu v přírodě.

AUTORSKÉ ČTENÍ JITKY VAŇKOVÉ PŘIBYLOVÉ UKÁZKA Z KNÍŽKY VYPRÁVĚNÍ OD STARÉHO DUBU

Lektorka/ autorka čte dětem kapitolu z knížky nazvanou Parůžek. Je to příběh mladého nedočkavého jelínka.

Čtení je pro mateřské školy doprovázeno dramatickými prvky s pomocí modelů koloucha, jelena a laně.

Po přečtení ukázky navazuje stručný výklad lektora o způsobu života jelení zvěře s ukázkami obrázků a jeleního shozu.

Pro větší aktivizaci dětí je možné dát dětem nejprve samostatné kartičky jednotlivých druhů odpadků a nechat je sestavit do řady podle toho, co se podle nich nejrychleji rozkládá po ten odpadek, kterému to trvá nejdéle.

V příloze najdete celý příběh o Parůžkovi.

Informace, které děti získaly v průběhu programu, jsou nyní představeny v kontextu příběhu, který zprostředkovává emoce a slouží tak k lepšímu zapamatování.

NÁVAZNOST PROGRAMU

Lektoři zároveň vedou pravidelně jednou týdně myslivecký kroužek, kam mohou zájemce o myslivost i pozvat. Přípravují zde také děti na soutěž Zlatá srnčí trofej.

Děkuji za krásné vyprávění
Klaudie Ěplichalová, 2. třída ZŠ Machov

Děkuji za krásné vyprávění
Věronika Dostálová, 3. třída ZŠ Machov

Děkuji za krásné vyprávění
Nelinha Běšková, 3. třída ZŠ Machov

Děkuji za krásné vyprávění
Jan Šuběček, ZŠ Machov
3. ročník

Děkuji za krásné vyprávění
Zuzana Býřmová, 2. třída ZŠ Machov

Děkuji za krásné vyprávění
Petra Thérová, 2. třída ZŠ Machov

PŘÍLOHA Č. 1 PARŮŽEK - PŘÍBĚH Z KNIHY VYPRÁVĚNÍ OD STARÉHO DUBU

Parůžek

Jistě děti víte, jak vypadá jelen lesní. Je to král našich lesů. „My jsme jeleny viděly v oboře,“ ozvaly se Tereza se Zuzkou. „Ano, jeleni se chovají často v oborách, ale žijí u nás i ve volné přírodě, zejména v horských lesích. Po myslivecku se jim říká také zvěř vysoká nebo královská. To proto, že její lov byl dříve pouze výsadou šlechty a králů,“ dodala na vysvětlenou babička. „Dnes vám povím příběh o jednom nedočkavém jelením mláděti. V hlubokých lesích v horách se narodil jelení kluk. Na vysokých nožkách, s bílými skvrnami na hnědém kožíšku. Už od narození byl velice zvědavý. Neustále se své maminky laně na něco ptal. Nejvíce ho zajímali členové tlupy, kteří už měli na hlavě krásné členité paroží, na kterém mohl oči nechat. Maminka nic takového na hlavě neměla. Malý koloušek se své maminky neustále vyptával, kdy už mu naroste také takové paroží, a jeho otázky byly tak časté a opakované, že mu všichni začali říkat Parůžek. Čas pomalu plynul a Parůžkovi z tělčka začaly pomalu mizet bílé skvrny a stal se z něho pohledný mladý kolouch. To už se stromů začalo padat listí a podzim se hlásil i prvními ranními mrazíky. Počasí bylo sychravé, proměnlivé, občas doprovázené dešťovými plískanicemi. Parůžek, ačkoliv už vyrostl, se ještě rád v noci přitiskl ke své mamince, aby se u ní trochu ohřál.

Podzim s sebou přinesl nejen špatné počasí, ale i starost o živobytí. Po tráva už teď nebyla tak vydatná a pestrá jako v létě, protože z luk zmizela dobrá tráva, zvěř se musela spokojit s tím, co kde našla. V lese se urodily na jirovci kaštiny a začaly padat na zem. Sem laň vodila svoji tlupu, aby si přilepšila. Také jiné lesní stromy poskytl hladové zvěři své plody, dub žaludy a buk zase bukvice. Jeleni zatím nestrádali. Protože byl Parůžek všímavý, vycítil, že se s jeho maminkou něco děje. Jakoby teď už na něho neměla vůbec čas a přitom se stávala čím dál víc neklidnou. Také ostatní členové tlupy se začali podivně chovat. Nedokázal si to vysvětlit. Byl ještě příliš mladý na to, aby věděl, že je podzim, měsíc září, a že začínají jelení námluvy. Že začíná tak zvaná jelení říje. Ten podivný neklid se přenesl částečně i na něho!

Bedlivě pozoroval, jak k jejich tlupě přicházejí jeleni, které nikdy předtím neviděl, jak se nosí a chlubí svým paroží, jak se snaží zapůsobit před laněmi a jak se jim snaží zalíbit. Nejednou byl také svědkem souboje, když si to dva statní silní jeleni rozdávali mezi sebou. Jejich paroží se střetávala v útocích obou soků, daleko bylo slyšet jejich údery. Celý les zažíval halasné zvuky troubících jelenů.

Parůžek se až celý zachvěl, když kousek od něho zatroubil jeden z nich. Jeho srdčiko divoce tlouklo při pohledu na zakloněnou hlavu s paroží lesního veličána. Takové paroží! Taková kráska! Parůžkovi se zatajil dech. Ustoupil s úctou z cesty a němě pozoroval co se kolem děje. Tíše záviděl sílu a statečnost svých druhů.

Stydl se, že ještě nemá na hlavě žádné parůžky a nemůže se také zúčastnit tohoto dění. Trvalo to celý měsíc a Parůžkovi se to zdálo jako věčnost. Už by byl rád, aby se mu maminka zase věnovala jako předtím. Tolik věci by jí chtěl povědět, tolik zážitků měl ve svém srdíčku.

V půlce října začaly padat k zemi bílé vločky. Zima si toho roku opravdu pospíšila. Sněhová nadílka vytvořila nadýchanou příkrývku na polích i v lese. Zvěři nastal čas nouze. Poslední zbytky trávy se ukryly pod studeným sněhem. Ještě, že je tu člověk, myslivec, který v tento čas donese do krmelce voňavé seno a obilí.

Parůžek s maminkou a ostatními členy tlupy často krmelec navštěvovali a přečkali tak období kruté zimy. Přešel měsíc prosinec i leden a své vlády se ujal měsíc únor. V tu dobu Parůžek cítil, že mu něco tlačí do hlavy. Jednoho rána se šel jako obvykle napít z lesní studánky. Sklonil hlavu a v tu chvíli se viděl v její průzračné vodě jako v zrcadle. Oh! Až se sám sebe lekl. Na hlavě mu přes zimu narostly dvě velké boule.

„Mamí, mamí,“ křičel a utíkal za maminkou laní.

„Asi jsem se někde uhodil do hlavy, mám tam dvě boule,“ sděloval vystrašený Parůžek.

„Ale jdi hlupáčku! To ti přece rostou první parůžky, na které ses tolik těšil!“ vysvětlovala svému synkovi laň. Parůžkovi zaskvěla radostí očička.

„Budu opravdový jelen!“

„No, na dobré paroží si ještě chvíli počkáš!“ trpělivě vykládala laň.

„Teď jsou to teprve pučnice. Pak ti vyrostou špice, budeš jelínek špičák, no a pak se postupně dočkáš toho, že ti vyrostou opravdu silné paroží, které jsi tolik obdivoval,“ dokončila vysvětlování maminka laň.

„Ach jo,“ povzdychl si Parůžek, „to bude trvat ještě dlouho!“

„Matka příroda to tak zařídila, s tím se musíš smířit“, řekla laň a něžně se podívala na Parůžka.

„A ještě mám pro tebe jedno překvapení,“ sdělovala synkovi.

„Budeš mít bratříčka nebo sestřičku.“

„A kdy to bude?“, ptal se dychtivě Parůžek, jakoby se už nemohl dočkat. „Až se na louce zazelená tráva, až budou zrát na mezích červené jahůdky, to bude už měsíc červen a v tu dobu se dočkáš svého sourozence,“ vysvětlovala maminka.

Zatím, co spolu rozmlovali, došli až k houštině, kde ve sněhové postýlce už leželi ostatní členové tlupy.

Parůžek s maminkou si našli vhodné místočko mezi nimi, kde nefoukalo, a uložili se ke spánku.

Tu noc se malému Parůžkovi zdálo, že měl na hlavě silné paroží a procházel se po lese jako král. Všechny laně ho obdivovaly a skláněly se před ním, jakou má krásnou ozdobu na hlavě. Snad se toho opravdu jednou dočká.

PIKTOGRAMY

"další varianta" = tzn. když konkrétní část programu by šlo udělat i jinak (možná interaktivněji, nebo ještě s jiným záměrem a cílem...)

"upřesnění - hřebíček na hlavičku" = tzn. cílem poznámky je konkrétní část programu upřesnit, podrobněji rozepsat, přesněji zacílit

"rozšiřující varianta" = tzn. když by bylo možné této části programu věnovat větší prostor nebo jít v tématu více do hloubky

"všimněte si" = tzn. teoretický komentář, který upozorňuje na nějakou pedagogickou zákonitost, fígl, který stojí za povšimnutí, nebo jen souvislost, která se může v podobných situacích hodit

"koukněte do přílohy" = tzn. do odkazu na přílohu potřebnou k realizaci programu

Tvorba vzdělávacího programu byla součástí projektu S Hubertem do školy a možná i dál, který realizoval Řád svatého Huberta za finanční podpory Ministerstva zemědělství. Metodickou část programu (školení a vytvoření metodik včetně pilotáží) podporovali lektori a mentori JOB spolek pro inovace - Sekce vzdělávání ve školství. Cílem projektu bylo vytvořit a pilotně ověřit programy pro práci s dětmi předškolního a mladšího školního věku, které budou dětem přibližovat témata udržitelného hospodářství, smysl hospodaření a užítky, které hospodaření lidem přináší.

JAK CELÝ PROJEKT PROBÍHAL?

1. část - setkání 8. – 9. 6. 2016

Vstupní inspirace...nápadník...hledání možností, jak na to...plánování programů pro děti/školy

V této části měl každý možnost se seznámit s tím, co pro děti připravují ostatní, představit své zkušenosti, získat databázi konkrétních postupů, aktivit, které jim pomůžou: čerpat ze zkušeností dětí, aktivně do programu děti zapojit, naplánovat program. Cílem této části bylo získat podporu pro vytvoření svého programu, který bude reálně využit v praxi.

2. část - průběžně mezi setkáními

Individuální písemné vytváření/upravování vlastních programů...možnost využití konzultací s lektory...příprava materiálů, pomůcek, prostředí...

V této části každý (případně dvojice či skupina) vytvářel program pro děti/školy tak, aby bylo možné jej v praxi ověřit. V této písemné přípravě byly např. náměty na konkrétní aktivity s dětmi, pracovní listy, pomůcky apod. Na to všechno nebyli autoři sami. Každý tvůrce programu měl „svého“ konzultanta, kterému program zasílal, on se s ním seznámil a v rámci konzultací (mail, skype, telefon, osobní setkání) společně dotvořili, vyjasnili si otázky apod.

3. část - setkání 21. – 22. 9. 2016

Sdílení...inspirace...nápady ostatních...povzbuzení do realizace...vyhodnocování zrealizovaného programu...

V této části měl každý příležitost se inspirovat připravenými programy ostatních kolegů, načerpat nápady pro dokončení svého programu. Společně jsme hledali možnosti, jak konkrétně získávat školy/učitele pro spolupráci a jak vyhodnocovat zrealizovaný program z pohledu dítěte, učitele, školy, hospodáře.

4. část - průběžně

Dokončení programu...závěrečné konzultace...oslovení škol/učitelů...příprava na vlastní realizaci

5. část - do konce listopadu 2016

Vlastní realizace programu...vyhodnocení...odměna

V této části kurzu pilotně autoři ověřili svůj připravený program, sepsali jednoduchou závěrečnou zprávu a zaslali pro zpracování lektorům a mentorům JOB spolek pro inovace - Sekce vzdělávání ve školství.

